

Handläggare
Inger Lempke
Telefon: 508 20 147

Kvalitetsredovisning 2013 Enskede-Årsta-Vantör

- **Strukturella förutsättningar och organisation (Siffror utifrån SCB och egen språkkartläggning)**

• Antal barn	3604
• Antal anställda i barngrupp	757
• Andel förskollärare ¹	36,85
• Barn per personal	4,76
• Barn per grupp	15,14
• Andel barn med annat modersmål	1667 (46 %)
• Antal språk	107
• Personal med annat modersmål	220 (29 %)

De största språken för barnen förutom svenska är arabiska (307), spanska (212), engelska (118), polska (99), tigrinja (78), ryska (63) och thai (54).

- *Antal förskoleenheter och deras organisation*

I Enskede-Årsta-Vantör finns 13 förskoleenheter med sammanlagt 63 förskolor och 236 förskoleavdelningar. Områdenas storlek varierar mellan 3-8 förskolor. Varje förskoleenhet leds av en förskolechef och ofta en eller flera biträdande förskolechefer.

- *Specialverksamheter i stadsdelen*

Delfinen i Högdalen är en grupp för 4 barn med autism.

Gläntan i Enskede är en grupp för 6 barn med funktionsnedsättningar

Flertalet barn med särskilda behov är integrerade i de vanliga förskolegrupperna. År 2013 är det ca 170 barn som under året beviljats stödresurser. Samverkan sker också kring barn med särskilda behov över stadsdels- och kommungränser. Förskolan samverkar också med Individ- och familjeomsorgen genom FIF (föräldrastöd i förskolan) Målsättningen med samverkan är att arbeta för förståelse, stöd och hjälp till föräldrar med barn i behov av stöd eller där de som arbetar på förskolan inte når fram till föräldrarna med sin oro för barnen.

- *Organisation på stadsdelsnivå*

De tretton förskoleenheterna tillhör avdelningen förskola och fritid och har en stab som utgörs av en avdelningschef, en biträdande chef

Avdelningen förskola och fritid

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Telefon 508 20 147
Växel 508 14 000
inger.lempke@stockholm.se
www.stockholm.se

¹ Räknat på årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning

med inriktning fritid/fältgrupp och två kvalitetsutvecklare/ utredare. Inom avdelningen finns också två och en halv köhandläggare, en halvtids assistent, en halvtids dietist och vissa timmar utlagda för samordning av IKT, lärarstudenter med mera. För barn med särskilda behov finns inom avdelningen en samordnare, en språkpedagog, en talpedagog och en musik/rörelseterapeut. Psykologtimmar köps in externt. På ekonomiavdelningen finns en controller som är särskilt avdelad för förskolefrågor och inom personalavdelningen finns en PA-konsult som stöd till förskolecheferna.

- **Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande**

I början av året genomfördes dialogmöten mellan chef med medarbetarrepresentanter från respektive förskoleenhet och förskoleavdelningens stab. Där gavs återkoppling på planerings- och uppföljningsdokumenten och man diskuterade verksamhetsplanen i förhållande till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen 2012; ”den röda tråden”. Avdelningens controller hade till de mötena sammanställt nyckeltal för respektive enhet som också de utgjorde ett underlag för diskussion. Verksamhetsbesök har genomförts för att få en tydligare bild av det arbete som pågår på förskolorna och för att få möjlighet till kontakt med medarbetarna. Varannan vecka har förskoleavdelningens stab träffat förskolecheferna för ömsesidig information och diskussioner.

Samtliga enheter har ett brett underlag för sina utvärderingar utifrån fortlöpande uppföljningar, främst genom barnobservationer och pedagogisk dokumentation. Resultaten beskrivs och analys görs med hjälp av utvärderingsmaterialet TUFF (tydlig uppföljning för förskolan; se nedan). Andra underlag för utvärdering av arbetet är självvärderingen utifrån kvalitetsindikatorn, brukarundersökningen, barnintervjuer, utvecklingssamtal, synpunkts- och klagomålshanteringen, medarbetarenkäten, den psykosociala enkäten samt arbetslagens samlade bedömning. Inom varje förskoleområde gör man en årsplan för uppföljning, utvärdering och planering, ofta i form att ett årshjul som tydligt beskriver kvalitetsprocessen. Avdelningens bedömning av förskoleenheterna utgår från dialogmöten, tertiärrapporter, enheternas kvalitetsredovisningar, verksamhetsberättelser, medarbetarenkäter, psykosociala skyddsronder, förskoleundersökningen, verksamhetsbesök och medarbetarsamtal.

Under året har en inspektion genomförts av utbildningsförvaltningens inspektörer i Hagsätra förskolor. Följande slutsatser har legat till grund för enhetens utvecklingsarbete: Hagsätra förskolor är en i många avseenden väl fungerande

förskoleenhet. Organisation, ansvarsfördelning och mötesstruktur skapar goda förutsättningar för en delaktighet kring det pedagogiska arbetet. För att ytterligare säkerställa att enhetens organisation vidareutvecklas bör ledningsgruppens olika funktioner, ansvar och mandat tydliggöras och de ekonomiska, materiella och kompetensmässiga villkoren noggrant övervägas för att förskolorna i enheten ska ges likvärdiga möjligheter att nå målen.

Förskolornas resultat beskrivs huvudsakligen i enheternas kvalitetsredovisningar utifrån de tre delarna: föräldrarnas bedömning (Förskoleundersökningen), självvärderingen av det egna arbetet (kvalitetsindikatorn) och bedömningen av vad arbetet lett till för barnen (resultatbaserad styrning- utvärderingsverktyget TUFF). De tre delarna kompletterar varandra och är intressanta att jämföra i analysen. Nyckeltal utifrån förskoleundersökningen och självvärderingen finns med i den sammanställning som görs av kontrollern och nyckeltal från TUFF kommer även de att tas med nästa år. TUFF-materialet består numera av tre delar: TUFF-sammanfattning, TUFF- analys och TUFF- arbetsplan. Den förstnämnda är den del som ska användas av alla förskoleavdelningar. Gemensamma förväntade resultat med exempel på hur dessa processer identifieras i barngruppen utgör grund för utvärderingen.

Pedagogerna gör en kartläggning och skattning av vad man ser att arbetet lett till för barnen i respektive grupp. De förväntade resultaten utgår från strävansmålen i förskolans läroplan. Kartläggningen ska ta hänsyn till barnens ålder samt till om det finns barn med särskilda behov. Den ska baseras på systematiska observationer där den pedagogiska dokumentationen är ett viktigt verktyg för att fortlöpande kunna följa utvecklingen i barngruppen. Syftet är att man utifrån analys av gruppvärderingen ska ta tillvara erfarenheterna i sitt utvecklingsarbete. Analysen ska bygga på en jämförelse mellan arbetsprocesser och resultat och leda till att man kan identifiera vad som behöver förbättras. Den bedömning som görs av pedagogerna redovisas i dagsläget enligt nedan:

På en skala 1-6 görs en gruppvärdering av de förväntade resultaten var för sig, utifrån det pedagogerna systematiskt har dokumenterat (d.v.s. evidens). Varje skalsteg används för att kartlägga och analysera hur långt verksamheten har kommit i arbetet.

Inför nästa år har en förändring gjorts av gruppvärderingen eftersom den visat sig för ”grovt tilltyd”. I kartläggningen kommer man fortsättningsvis att ange hur stor del av gruppen som visar förväntat

resultat. Då pedagogerna arbetat med materialet ett år efterfrågades stödmaterial för analys och för framtagandet av avdelningarnas arbetsplaner. Sådana material har därför tagits fram och en halv utbildningsdag för samtliga avdelningsansvariga, pedagogiska ledare och ledningsgrupper anordnades i anslutning till detta (ca 300 personer).

TUFF-materialet är mycket uppskattat och har lett till ökad samsyn, intressanta pedagogiska diskussioner och ökad samverkan mellan förskolor och enheter. Uppföljning av arbetet med materialet sker fortlöpande i den stora grupp som tog fram det. Den består av alla förskoleenheternas ledningsgrupper och pedagogiska ledare samt förskoleavdelningens stab; ca 45 personer. Materialet hålls därmed ”levande” och aktuellt. Det förbättras efter hand. Utvärdering och analys ska göras ett par gånger om året. Gemensam insamling av resultat görs i år i samband med verksamhetsberättelsen men ska fortsättningsvis göras i juni.

• **Enheterens bedömning av måluppfyllelsen** **Åtaganden**

Utveckling och lärande

NÄMNDMÅL:

Barnen utvecklar sina förmågor och utmanas i sin utveckling och sitt lärande

Förskoleundersökningens delindex för läroplansområdet ”utveckling och lärande” blev förbättrat 79 (75 år 2012). Variation mellan 72 och 87 för förskoleenheterna.

ÅTAGANDE:

Barnen utvecklar sina förmågor i meningsfulla sammanhang där lust och nyfikenhet styr.

Matematik, språk, naturvetenskap, estetisk verksamhet och teknik är i förskolan kopplade till varandra och bildar i verksamheten en helhet för barnen som pedagogerna tagit tillvara i vardagliga händelser och i teman/projekt. I samband med utarbetandet av enheternas verksamhetsplaner formulerade de gemensamma förväntade resultat, vilket resulterat i att man under året fokuserat arbetet och den pedagogiska dokumentationen på processer som är kopplade till de förväntade resultaten. Uppföljning har skett löpande under året och en sammanställning har gjorts i anslutning till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen. Enheterens samlade resultat utifrån utvärderingsmaterialet TUFF anges nedan under de förväntade resultaten.

Språk och kommunikation

Förväntat resultat:

- Barnen använder olika genrer (berättar, beskriver och diskuterar).
- Barnen använder olika sätt att kommunicera.
- Barnen visar intresse för bilder texter och medier.

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 75 % - 94 % av barnen.

Matematik

Förväntat resultat:

- Barnen visar intresse för och använder matematiska begrepp (som ex. beskriver rum, form, läge, riktning, antal och ordning).
- Barnen har förmåga att följa enkla matematiska resonemang.
- Barnen använder matematik i vardagen (exempelvis för att duka eller dela upp).

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 50 % - 74 % av barnen.

Naturvetenskap och teknik

Förväntat resultat:

- Barnen visar förståelse för teknik i vardagen.
- Barnen visar intresse för naturens olika kretslopp.
- Barnen har kunskaper om växter och djur.
- Barnen visar förståelse för kemiska processer och fysikaliska fenomen.
- Barnen har förmåga att bygga och konstruera med olika tekniker och material.

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 50 % - 74 % av barnen.

Normer och värden

NÄMNDMÅL:

Barn och ungdomar har grundläggande demokratiska värderingar och sociala förmågor samt bemöts utifrån jämställdhet, respekt och likabehandling

Förskoleundersökningens delindex för normer och värden ökade till 87 (85 år 2012). Variation mellan 79 och 92 för förskoleenheterna.

ATAGANDE:

Barnen utvecklar förståelse för vårt samhälles demokratiska värderingar.

Barnen på förskolorna har erbjudits en verksamhet som byggt på allas delaktighet och gemenskap. Man har fortsatt att arbeta för att barnen ska respektera varandras olikheter, att de ska visa empati och hänsyn samt ta ansvar utifrån sin mognad.

Förväntat resultat:

- Barnen visar empati och ser olikheter som en tillgång.
- Barnen deltar i lek utifrån sin egen förmåga.

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 50 % - 74 % av barnen.

Inflytande och delaktighet

NÄMNDMÅL:

Barnen och ungdomarna är delaktiga och har inflytande

I resultatet från föräldraenkäten "Förskoleundersökningen" har index för frågeområdet Barns inflytande ökat något till 81 (80 år 2012). Variation mellan 71 och 90 för förskoleenheterna.

ÅTAGANDE:

Barnen är delaktiga och har ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll.

I förskolan har man fortsatt arbetet med att ta tillvara barnens förmåga och vilja till att ta ansvar och utöva inflytande. Barnens intressen har till stor del legat till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten.

Förväntat resultat:

- *Barnen gör egna aktiva val.*
- *Barnen ger uttryck för åsikter tankar, erfarenheter och hypoteser.*
- *Barnen förhandlar och argumenterar för sin åsikt.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 50 % - 74 % av barnen.

Samverkan med hemmet

NÄMNDMÅL:

Vårdnadshavarna och förskolan samverkar för barnens bästa

Förskoleundersökningens delindex för samverkan med hemmet blev högre 79 (76 år 2012). Variation mellan 65 och 86 för förskoleenheterna.

Samverkan med hemmet har utgjort ett utvecklingsområde för förbättring. Arbetet visar på ett gott resultat i Förskoleundersökningen. Särskilt väl har man lyckats informera föräldrarna om förskolans mål och arbetssätt. Föräldrarna känner sig också mer välkomna att ställa frågor och komma med synpunkter på verksamheten.

Övergången förskola/skola

NÄMNDMÅL:

Barnen är förberedda inför övergången från förskola till skola

ÅTAGANDE:

Förskolan har former för att avrunda förskoletiden och förbereda inför övergång till förskoleklass, utifrån varje barns förutsättningar och behov

Förskolorna har följt rutinerna i stadsdelens samverkansavtal kring övergången från förskolan till skolan. Under våren har man förberett barnens skolstart i nära samarbete med föräldrar och skolor. Förskolorna har genomfört intervjuer med både barn och

föräldrar om deras tankar inför skolstarten. Barnen upplevdes vara väl förberedda inför att börja i förskoleklass.

Kultur och hälsofrämjande aktiviteter för barn och unga

NÄMNDMÅL:

Den enskilde möter ett varierat utbud av kultur- och hälsofrämjande aktiviteter

ATAGANDE 1:

Barnen tar del av och utövar kultur i olika former samt utvecklar en förståelse för sin egen och andras kultur.

Kulturen har fortsatt att utgöra en integrerad och naturlig del i förskolan. Personalen har uppmuntrat till skapande och kommunikation med hjälp av olika estetiska uttrycksformer. Barngrupperna har också erbjudits att delta i olika kulturella aktiviteter varav många anordnats centralt i stadsdelen.

Förväntat resultat:

- *Barnen visar intresse av att utöva kultur genom olika uttrycksformer.*
- *Barnen visar intresse för sin kultur och är nyfikna på andra kulturer.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar 50 % - 74 % av barnen.

ATAGANDE 2:

Barnen utvecklar förståelse för vikten av att värna om en god hälsa och välbefinnande samt utövar fysiska aktiviteter.

I förskolorna fortsätter man att uppmuntra barnen till rörelselek av olika slag och en stor del av den pedagogiska verksamheten äger rum utomhus. Barnyogan är en vanlig aktivitet utifrån att ca 260 pedagoger har genomgått instruktörsutbildning. Dans har också varit ett viktigt inslag under året som till stor del genomförts i samverkan med kulturskolan.

De gemensamma riktlinjerna för kost och måltider och dietistens utbildningsinsatser har resulterat i en god och jämnare kvalitet på måltiderna.

Förväntat resultat:

- *Barnen visar intresse för fysiska aktiviteter.*
- *Barnen visar förståelse för sambandet mellan mat och hälsa.*

Resultat: Det förväntade resultaten kännetecknar 75 % - 94 % av barnen

Likabehandling

Förskolornas likabehandlingsplaner/planer mot kränkande behandling har reviderats och utvecklats. Likabehandlingsplanerna beskriver vilken värdegrund som ska genomsyra verksamheterna och hur man ska förhålla sig till varandra. Värdegrundsfrågorna och pedagogernas viktiga roll som förebilder har kontinuerligt hållits

vid liv på arbetsplatsträffar, i planeringsarbetet och i uppföljningsarbetet. De sex öppna förskolorna genomgår för närvarande en utbildning via RFSL och kommer att HBT-certifieras till våren. All personal som arbetar inom förskolan ska få ta del av en föreläsning om HBT under 2014 som en del av likabehandlingsarbetet.

Tidigare utvecklingsinsatser (enheternas)

TUFF

Pedagogisk dokumentation

PIM-IKT

Likabehandlingsarbetet/Värdegrunden

Implementering av Språkprogrammet

Den pedagogiska miljön

Föräldrasamverkan

Hälsa

Kvalitetsindikatorn

Stadsdelens resultat för respektive målområde anges nedan. Målet för den sammanfattande indikatorn var 3,5 och resultatet blev 3,36. Kommentarererna är tagna från enheternas kvalitetsredovisningar. De överensstämmer med den övergripande bedömningen.

Pedagogisk miljö och material

sdf	Variation
3,4	2,6–3,7

Kommentar: Pedagogerna har ökat sin förståelse för miljöns och materialets betydelse för barns lärande och utveckling. De skapar miljöer som inspirerar, utmanar och stödjer barnens lek och lärande i såväl små som stora grupper. Det förändrade förhållningssättet till miljö, återvinning och ofärdigt material stimulerar till ökad kreativitet. Miljön och materialet är föränderligt utifrån projektarbeten, barnens intressen och barnens ålder. Det är även synligt och tillgängligt för barnen.

Skapande verksamhet och olika uttrycksformer

sdf	Variation
3,4	2,8–3,9

Kommentar: Förskolorna erbjuder barnen ett rikt utbud av mångsidigt skapandematerial. Materialet är i tillgängligt för barnen i den dagliga verksamheten och de får introduktion i användning av olika material och tekniker. Pedagogerna har börjat arbeta mera genusmedvetet med könsneutrala material och man strävar efter att

ta tillvara kulturella kompetenser. IKT finns tillgängligt på de flesta avdelningarna men användningsgraden varierar.

Barns språkliga och kommunikativa utveckling

sdf	Variation
3,3	2,9–3,9

Kommentar: Det är vanligt att man under dagen delar in barnen i smågrupper. Det ger barnen mera ”prattid” och ref lektionstid samt tid att klura fram hypoteser och ”problemlösningar”. Pedagogerna har i de små grupperna tid att lyssna, ställa frågor och samtala med barnen. Strategierna i stadsdelens gemensamma språkprogram tas tillvara och alla förskolor finns representerade i de stadsdelsövergripande språknätverken som leds av stadsdelens språkpedagog. Barnens språkutveckling dokumenteras.

Barns matematiska utveckling

sdf	Variation
3,3	3,1–3,6

Kommentar: Det finns en ökad medvetenhet inom detta område. Pedagogerna lyfter fram och synliggör matematiken i vardagen. De uppmuntrar och uppmärksammar barnens matematiska göranden samt ser till att det finns material som stödjer och uppmuntrar till matematiskt tänkande.

Naturvetenskap och teknik

sdf	Variation
3,3	2,5–3,9

Kommentar: Alla förskolor arbetar i någon form med naturvetenskap och teknik. Pedagogerna har ett utforskande förhållningssätt som ger barnen många tillfällen att undersöka och lösa problem i vardagen. Många av förskolorna är certifierade i Grön flagg.

• De vanligaste utvecklingsområdena inom enheterna inför 2014

Nedanstående områden var även under detta år de vanligaste utvecklingsområdena vilket visar att man ser det som viktigt med ett långsiktigt arbete.

Resultatbaserad styrning TUFF

Man kommer att arbeta vidare kring hur materialet kan användas och hur man får en bra evidens för utvärderingen.

Pedagogisk dokumentation

Ett återkommande ämne som aktualiserats utifrån den resultatbaserade styrningen med tydliga förväntade resultat samt utifrån ett förbättrat kunnande hos pedagogerna avseende interaktiva verktyg. Pedagogisk dokumentation har funnits med i många år troligtvis för att den följer förändringar och annan utveckling såväl internt som externt. Frågor man ställer sig är exempelvis: Vad är viktigt att dokumentera? Vad ska vi synliggöra? Hur mycket ska vi dokumentera? På vilket sätt ska vi dokumentera? När ska vi dokumentera? Hur ska vi använda dokumentationen? Hur ska vi organisera dokumentationen?

IKT (utifrån PIM)

Enheterna ser behov av att fördjupa kunskaperna om och användandet av IKT i verksamheterna för att följa samhällsutvecklingen och leva upp till förskolans läroplan, skolplanen och kriterierna i kvalitetsindikatorn.

Likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling

Många enheter beskriver att de kommer att arbeta med likabehandlingsfrågor exempelvis det sociala klimatet, förhållningssätt, bemötande, genusarbete och jämställdhet. Återkommande värdegrundsdiskussioner framhålls också som viktiga.

Språkutvecklande arbetssätt- Språkprogrammet

Att arbeta med barns språkutveckling är centralt i förskolorna. Det reviderade språkprogrammet har stor betydelse och är till bra stöd i arbetet. I förskolorna lägger man därför ner mycket tid och engagemang för att alla ska omfattas av målen och strategierna i programmet.

Den pedagogiska miljön- inne och ute

Det finns ett stort intresse i förskolorna för att utveckla förskolemiljön både ute och inne så att de utrymmen som finns kan nyttjas på bästa sätt. Pedagoger har ett viktigt uppdrag att skapa en miljö som både utmanar och lockar till lek och aktivitet, samtidigt som den ska vara trygg och innehållsrik. Om man förändrar förskolemiljön så barnen kan vara självständiga, kreativa och upptäckande på egen hand frigörs också personalen så att de aktivt kan gå in och stimulera såväl enskilda barn som gruppernas lärandeprocesser.

Föräldrasamverkan

Trots goda resultat i förskoleundersökningen är detta fortfarande ett område man vill förbättra sig i.

- **Stadsdelsgemensamma insatser**

Förskolorna arbetar kontinuerligt med uppdraget att höja den pedagogiska kompetensen och öka andelen förskollärare i verksamheten. Grunden är att arbeta för en hög kvalitet med ett kontinuerligt förbättringsarbete. En stor del av rekryteringen sker via kontakter och med hjälp av gott rykte. Stadsdelen tar emot många studenter i den verksamhetsförlagda utbildningen, de är viktiga som eventuella blivande medarbetare men också som budbärare om hur det fungerar på stadsdelens förskolor.

Övergripande arbetar förskoleavdelningen tillsammans med förskolecheferna med att synliggöra det goda arbete som sker och presentera gemensamma strategier, program och riktlinjer, som tagits fram i syfte att hålla en god och jämn kvalitet. De gemensamma riktlinjerna för mat och måltider, det nyligen reviderade språkprogrammet och information om barnyogan, är exempel på material som sprids. Som ett led i arbetet med att synliggöra förvaltningens kommunala förskolor har en informationsfolder utarbetats under året.

En introduktionsplan som omfattar all personal inom förskola och fritid har nyligen tagits fram. Den beskriver vilken introduktion nyanställd personal kan förvänta sig på enhetsnivå, avdelningsnivå och stadsdelsnivå. Två introduktionstillfällen på såväl stadsdelsnivå som avdelningsnivå har ägt rum under året. En särskild plan för introduktionsåret för nyexaminerade förskollärare har tagits fram utifrån Skolverkets direktiv. I introduktionen ingår särskild information om de två materialen ”Mat och måltider” och ”Språkprogrammet”. Alla nyanställda pedagoger genomgår också en grundutbildning om språkutvecklande arbetssätt. Fortbildning kring språkutvecklande arbetssätt och kring mat och måltider för kökspersonalen erbjuds också kontinuerligt.

Utbildningssatsningen PIM, för alla pedagoger och chefer i förskolan, har varit mycket framgångsrik. Den underlättar den pedagogiska dokumentationen och kommunikationen med vårdnadshavarna samt är ett verktyg för att utveckla pedagogiken. Utbildningen av 740 medarbetare och 38 chefer är huvudsak slutförd inför år 2014. Den 18 dec 2013 hade 562 medarbetare och 28 chefer nått nivå 3 eller 4, endast ett fåtal hade inte nått någon nivå, vilket är ett mycket gott resultat. Utbildningen har också givit synergieffekter i form av ökat samarbete över gränserna.

I början av år 2013 deltog samtliga PIM-examinatorer i BETT-mässan i London. Det gav inspiration och skapade ett kontaktnät i gruppen som haft stor betydelse för det framgångsrika PIM-projektet. Förskoleavdelningen har under året också deltagit i flera rekryteringsmässor samt på SETT-mässan (Scandinavian Educational Technology Transformation) i Kista, med bidrag i form av filmer som pedagoger framställt via PIM-projektet.

Förskolan deltog även med goda exempel på idémässan i Kulturhuset under hösten.

Förskoleverksamheten deltar med två förskolor (en avdelning per förskola) i ett flerårigt forskningsprojekt "Små barns lärande". Det genomförs i samarbete med Linnéuniversitetet och några andra kommuner.

Samarbetet med de fristående förskolorna har utökats. Stadsdelsövergripande finns ett branschråd där två förskolechefer från de kommunala och två från de fristående förskolorna är representanter. Mötena leds av avdelningschefen för förskolan och stadsdelsdirektören samt kvalitetsutvecklaren deltar. Varje termin inbjuds cheferna för de fristående förskolorna till ett stormöte där nu också cheferna för de kommunala verksamheterna kommer att delta. De fristående förskolorna och skolorna ingår numera också i de olika lokala samverkansforum förskola/skola som finns i stadsdelen utifrån en överenskommelse.

Med anledning av det stora gemensamma arbetet med PIM och TUFF beslutades inför 2013 att man i stadsdelen skulle dra ner på antalet pedagogiska caféer och gemensamma föreläsningar om andra ämnen. Att ha fokus under hela året på de två stora utvecklingsområdena har säkerligen haft stor betydelse för att det arbetet blivit så framgångsrikt.

• **Stadsdelsnämndens analys av kvaliteten**

EÅV:s kommunala

fsk-index per område samt KF-indikator jfrt .med kom försk. i staden totalt

EÅV kommunala förskolor	sd 2013	sd 2012	staden tot. 2013
Utveckling och lärande	78	75	78
Normer och värden	87	85	87
Barns inflytande	81	80	81
Samverkan med hemmet	79	76	77
KF-indikator	83		82

Förskoleundersökningen visar förbättrat resultat inom alla områden vilket stämmer väl med förskoleledningens övergripande bild. Den systematiska uppföljningen av arbetet och vad det leder till för barnen har förbättrats betydligt. Till stor del beror det förmodligen på det gemensamma materialet TUFF (tidigare beskrivet).

Framstegen inom IKT som skett i takt med deltagandet i PIM underlättar såväl den pedagogiska dokumentationen av barnens lärande och utveckling som kommunikationen med föräldrarna.

Framgångsrika arbetssätt som bidrar till måluppfyllelse är att dela in barnen i mindre grupper under dagen och att arbeta temainriktat utifrån ett helhetsperspektiv. Enheterna har också engagerat sig mycket i likabehandlingsarbetet och bemötandefrågor vilket gett utslag i föräldrarnas bedömning av Normer och värden. Mycket arbete har också lagts ner på att förbättra samverkan med hemmen. Framför allt har man satsat på att informera om och göra föräldrarna delaktiga i förskolans pedagogiska arbete utifrån styrdokumentet.

De pedagogiska miljöerna vidareutvecklas till platser som utmanar till utforskande och interaktion mellan barnen. I det arbetet har man tagit hjälp av varandra över avdelnings- och förskolegränser. Över huvud taget har chefer och pedagoger alltmer delat med sig av goda idéer och tagit till sig andras vilket bidrar till en jämnare kvalitet.

De nya kriterierna för självvärdering som utgör grunden för kvalitetsindikatorn har upplevts som tydligare än de tidigare. På enheterna har pedagogerna fått en genomgång av och diskuterat hur man ska använda sig av självvärderingen. Reflektionerna och diskussionerna inför bedömningarna på respektive avdelning upplevs som mycket meningsfulla. Resultaten är dock relativt låga. Det verkar vara så att ju mer man tränger in i materialet desto tydligare framstår ”bristerna”. Många pedagoger bedömer sig själva väl lågt. Man är inne i en utvecklingsprocess som måste få ta tid och det medför svårigheter att nå upp till målet för indikatorn. Pedagogerna skattar över lag de resultat man ser att arbetet lett till för barnen (utvärdering enligt TUFF) högre, än man skattar det egna arbetet.

Systematiken i enheternas kvalitetsarbete bedöms som mycket god. Kvalitetsredovisningarna är tydliga och också mer nyanserade än de var för några år sedan. Man analyserar resultaten och tar bland annat upp att det fortfarande föreligger en del olikheter i kvalitén mellan avdelningar. Det är dock något man arbetar aktivt med för att förändra och förbättra. Det finns ett positivt engagemang hos såväl medarbetare som chefer och man är mycket utvecklingsorienterad.

- **Utvecklingsområden på stadsdelsnivå**

Resultatbaserad styrning (TUFF)

Arbetet med TUFF fortsätter. Det har beskrivits under rubriken ”underlag källor och kvalitetsarbetets genomförande”.

IKT

Utifrån den framgångsrika satsningen PIM samt de vinster som finns för bland annat den pedagogiska dokumentationen, finns ett stort intresse kring att utveckla IKT vidare som ett naturligt redskap i förskolorna. För att kunna omsätta stadens ”IT-strategi för ett bättre lärande” i praktiken och för en jämn utveckling i förskolorna, krävs en stadsdelsövergripande strategi. Exempelvis behövs det ett nätverksforum för information och lärande mellan enheterna. Det behövs också stadsövergripande samverkan och omvärldsbevakning. Kunskaperna hos medarbetare som varit examinators under PIM-tiden kan tas tillvara i arbetet.

Likabehandlingsarbetet

I likabehandlingsarbetet inom enheterna saknas kunskaper om HBT varför all personal inom förskolan kommer att erbjudas en föreläsning i ämnet under 2014.

Språk/läsning

Utifrån stadsdelens språkprogram deltar alla förskolor med en representant i något av de två stadsdelsövergripande nätverken. De leds av stadsdelens språkpedagog och är i sin tur förankrade i stadens språknätverk. Syftet är att fördjupa kunskaper och skapa en organisation som stöttar och driver frågorna vidare i de olika förskoleenheterna. Stort fokus kommer under 2014 att ligga på hur man kan arbeta strukturerat med litteratur, både i fakta och berättande form.

Övergången förskola/skola

Utifrån stadens nya riktlinjer behöver det ske en övergripande översyn, främst kring den dokumentation som ska lämnas över från förskolan till skolan. I dagsläget saknas gemensamma rutiner för detta. Övriga gemensamma rutiner för samverkan förskola skola, vad som ska ske och när, finns dock utarbetade.

Mat och måltider

I de gemensamma riktlinjerna tydliggörs krav och förväntningar som är realistiska att ställa på mat, måltider och måltidssituationen i förskolan. Förskolan ska se till att barnen får näringsriktig mat och grundläggande kunskaper om mat och hälsa samt ta tillvara måltiden som en naturlig pedagogisk situation. Övergripande i stadsdelen fortgår implementering av riktlinjerna och fortbildning erbjuds av dietist såväl till kökspersonal som till pedagoger.

Kultur

Den reviderade planen ”Kultur i ögonhöjd” ska förankras i enheterna och strukturen för samarbetet kring kulturfrågorna ska förtydligas. Kulans kulturutbud och resurser för skapande ska under året introduceras bland kulturombuden på ett mer intensifierat sätt än tidigare via kulturnätverk i stadsdelen.

- **Förslag till kommunfullmäktige**

Centrala resurser för arbetet med att utveckla IKT liknande det som finns för grundskolorna.